

NEROVNOSŤ A ASYMETRIA BEZPEČNOSTI AKO KONFLIKTOGÉNNE ČINITELE

UNEQUALITY AND SECURITY ASYMMETRY AS A CONFLICTOGENEOUS FACTORS

Ladislav HOFREITER¹

SUMMARY:

The term „asymmetrical security“ is highly amorphous and has been interchangeably applied with such notion as „asymmetric threat“. Understanding of „asymmetrical security“ needed to understand difference of classic and asymmetrical perception of the security. The basis to security of social subject consisted in arrangement of the conditions for their existence, to surviving in the present time and advancement into the future. Assurance of this condition means it provided ability to the social subjects to eliminated threats that are defined. In situations of asymmetrical security, the threats are not always clearly defined. They often consist of their own structure systems, in relationships and status the subjects of international relations. Asymmetrical of security, by our opinion, presents a discrepancy, unbalance, non-parity between subject of the international security environment. The unbalance, discrepancy, non-parity has political, military, economic, law, social and societal dimensions.

KEYWORDS: security, asymmetrical security, inequality, law, conflict.

ÚVOD

Pojem bezpečnosť patrí medzi často používané pojmy, pričom je priamo či nepriamo spájaný s existenciou človeka ako jednotlivca, ako aj malých i veľkých sociálnych skupín. V literatúre nachádzame rôznorodé definície bezpečnosti, čo je dôkazom rozdielného prístupu k chápaniu obsahu a významu tohto pojmu. Rozdielny prístup k definovaniu bezpečnosti je ovplyvnený aj referenčným objektom - iné definície sa používajú pri definovaní ľudskej bezpečnosti, iné vo vzťahu k národnej či medzinárodnej bezpečnosti, alebo k bezpečnosti technických zariadení.

Bezpečnosť je považovaná základnú potrebu každého sociálneho objektu, za podmienku jeho existencie, rozvoja i prežitia. Nie vždy, nie všade, nie pre každý referenčný sociálny objekt je táto potreba, táto podmienka rovnako a plnohodnotne zaisťovaná, nie každý má rovnaký prístup a rovnaké podmienky pre zaistenie svojej bezpečnosti. Je zrejmé, že zaisťovanie bezpečnosti je spojené s určitou

mierou nesúladu, nevyváženosti referenčných objektov, ich nerovnoprávneho postavenia v systéme vzájomných vzťahov, nerovnováženosti pozícií, potrieb a možností uspokojovať a zaisťovať potrebu bezpečnosti. Môžeme teda identifikovať **asymetriu bezpečnosti** a to ako v rovine referenčných objektov, tak aj v rovine sektorovej, inštitucionálnej a procesualnej. [4]

Pre objasnenie problému budeme akceptovať, že asymetria je nesúmernosť, nerovnocennosť, disparita, resp. nerovnováha medzi časťami alebo aspektmi niečoho.

1. ASYMETRIA V ROVINE ĽUDSKEJ BEZPEČNOSTI

Ľudská bezpečnosť (Human Security) je v najširšom význame definovaná ako sloboda od strachu a sloboda od nedostatku. Stotožňovaná je s ochranou človeka pred takými hrozbami, ako je hlad, nemoci, represie, kriminalita, i ochranou pred pôsobením neočakávaných a škodlivých vplyvov na život človeka (prírodné a iné katastrofy). V podstate

¹ Ladislav Hofreiter, doc. Ing., CSc., Katedra bezpečnostného manažmentu, Fakulta špeciálneho inžinierstva ŽU v Žiline, Ul. 1.mája 32, 010 26 Žilina, tel. +421 – 41 – 513 66 54, e-mail: Ladislav.Hofreiter@fsi.uniza.sk

ide o zaistenie podmienok pre prežitie a dôstojný život človeka v súčasnosti a podmienok jeho pretrvania a rozvoja do budúcnosti.

Koncept ľudskej bezpečnosti je nevyhnutným predpokladom pre rozširovanie možností ľudskej voľby. Najpodstatnejšími prvkami tejto voľby je možnosť žiť dlhý a zdravý život, získať primerané vzdelanie, prácu, užívať politické slobody a ľudské práva, ako i mať istotu, že príležitosti a podmienky, ktoré majú ľudia dnes, budú mať i v budúcnosti.

Komplexná ľudská bezpečnosť je vyjadrená prostredníctvom zaistenia bezpečnosti v dimenziách ekonomickej, politickej, osobnej, potravinovej, sociálnej, sociálnej i environmentálnej bezpečnosti. Pre človeka to znamená, že bude mať istoty v zaistení nielen svojich základných životných potrieb, ale budú vytvorené podmienky i pre jeho všestranný rozvoj, že nebude mať strach o vlastnú existenciu, o budúcnosť svoju, svojich blízkych, svojej rodiny. Zaistenie ľudskej bezpečnosti znamená aj ochranu človeka v ťažkých, krízových situáciách, je to zbavenie ho strachu, že bude žiť v nedostatku a že mu nebude poskytnutá pomoc vtedy, keď to bude potrebovať.

V reálnom živote však pozícia človeka nie je rovnoprávna, nie každý má rovnaký prístup k materiálnym a kultúrnym zdrojom pre zaistenie svojich potrieb, vrátane zaistenia potreby bezpečnosti. V sociálnom prostredí je prítomná nerovnosť sociálnych jednotiek – jednotlivcov i skupín. Táto nerovnosť môže byť identifikovaná jednak v rovine horizontálnej ako nerovnosti medzi skupinami v danej spoločnosti, tak aj v rovine vertikálnej, ako nerovnosti jednotlivcov v sociálnych skupinách.

Asymetria v rovine ľudskej bezpečnosti existuje a nie je javom novým. Nerovnoprávna pozícia človeka je dôsledkom ekonomickej, politickej i profesijnej stratifikácie, ktorá sa vyvíjala s rozvojom spoločnosti. Zaistenie základných životných i kultúrnych potrieb, prístup k dostatku zdravých potravín, k lekárskej starostlivosti, vzdelaniu, primeraný finančný príjem za prácu – to nezáleží vždy len od vôle človeka, ale od jeho pozície v spoločnosti, od jeho ekonomického, politického, sociálneho i profesijného statusu. Rovnako je to aj v prípade zaistenia ochrany a bezpečnosti človeka pred násilím²,

v dostupnosti a vymožitelnosti práva, v rešpektovaní jeho osobnej, kultúrnej, náboženskej i národnostnej identity a integrity. Iné sú potreby a možnosti človeka z vyšších spoločenských vrstiev, iné sú potreby, požiadavky a možnosti človeka nezamestnaného, človeka chudobného a marginalizovaného.

Vysoký stupeň sociálnych nerovností, chudoba a vylúčenie sú jednou z príčin asymetrie ľudskej bezpečnosti.

Príjmová nerovnosť je jedným z indikátorov sociálnej nerovnosti. Charakterizuje diferenciáciu finančných príjmov obyvateľstva ako mieru odchýlky reálneho rozdelenia príjmov od absolútne rovnomerného rozdelenia príjmov medzi občanmi daného štátu. Tento ukazovateľ, nazvaný **Ginniho koeficient**, je použiteľný jednak na vyjadrenie príjmovej nerovnosti, ako aj na vyjadrenie nerovnosti vo vzťahu k celkovému podielu na nahromadenom bohatstve. V dôsledku hospodárskeho rastu narastá bohatstvo úzkej skupiny vlastníkov, na druhej strane sa znižuje podiel na príjmoch pre čoraz väčšiu skupinu obyvateľstva.

Zväčšujúca sa nerovnosť vytvára ničivý kolobeh, v ktorom sa bohatstvo a moc koncentrujú v rukách niekoľkých ľudí, kým ostatní musia bojovať o prežitie.

Diferenciácia jednotlivcov, rodín, celých sociálnych skupín podľa ich podielu na príjmoch a spoločenskom bohatstve, ak je vnímaná ako nespravodlivá, sa často stáva príčinou dramatických konfliktov, často i násilných, vedúcich i k zmene politického systému. Nerovnomerné rozdeľovanie príjmov, resp. nedostatočné príjmy časti obyvateľstva, sa prakticky prejavujú v chudobe a v sociálnom vylúčení.

Chudoba predstavuje takú situáciu človeka (sociálnej skupiny), v ktorej nemá zaistené základné podmienky na dôstojný život a uspokojenie najzákladnejších ľudských potrieb (absolútna chudoba), alebo ak jedinec alebo rodina uspokojujú svoje sociálne potreby na výrazne nižšej úrovni, ako je priemerná úroveň v danej spoločnosti (relatívna chudoba).

Existencia chudoby je paradoxným javom, keď aj napriek relatívnemu blahobytu a prosperite vyspelých krajín, žije súčasne 10 až 20% ich populácie stále v chudobe. Aj na Slovensku bolo rizikom chudoby v roku 2012 ohrozených

² Myslíme násilie fyzické štrukturálne i kultúrne. Pozri: Hofreiter, L. 2008, s.34-42. [5]

13,2% obyvateľov Slovenska, čo predstavuje približne 715.000 ľudí.[11]

Sprievodným javom chudoby je problém hladu. **Hlad** je prejavom absolútnej chudoby, kedy človek nemá finančné prostriedky, aby si zakúpil potraviny. Hlad a podvýživa sú príčinou toho, že v chudobných krajinách každých 5 sekúnd umiera dieťa vo veku do 10 rokov, že počas pôrodu umiera každý rok asi 0,5 mil. žien. Napriek rôznym teóriám faktom je, že hlad, podvýživu z dôvodu nedostupnosti potravín pre takmer 1 mld. ľudí nespôsobujú ani tak prírodné a klimatické činitele, ani ich nedostatočná produkcia, ako špekulácie na trhu s potravinami (existujú svetové burzy potravín) a v dôsledku toho ich vysoké ceny.[6]

Sociálne vylúčenie (*sociálna exklúzia*) fakticky znamená život v chudobe, bez účasti na trhu práce, bez primeraného bývania, bez dostatočného príjmu, obvykle v izolácii, či v malej skupine podobne deprivovaných ľudí pohybujúcich sa na okraji spoločnosti. [7]

Sociálne vylúčenie spôsobuje, že ľudia sú vytlačení na okraj spoločnosti a v dôsledku ich chudoby je im zabránené plne sa zúčastňovať spoločenského života, majú obmedzený alebo znemožnený prístup na trh práce, do procesu rozdeľovania i k inštitútu spravodlivosti.

V realite ozbrojených konfliktov, teroristických útokov a atentátov sme konfrontovaní s problémom nerovnosti v ponímaní **hodnoty ľudského života**. Práve vo vojnách sa vytvárajú deliace hranice, rozdeľujúce ľudí na „MY“ a „ONI“. Životy „našich“ sú hodné ochrany, sú nedotknuteľné, životy „ich“ nie sú hodné ľútosť. Straty „našich“ oplakávame, straty „cudzích“ prijímame ako prejav našej víťaznej sily. Ľudia a národy, ktoré sú civilizačne, hodnotovo a kultúrne na našej strane, vedú vojny na „obranu demokracie“, hodnota ich životov je vyššia, ako hodnota životov tých, ktorí sa „bránia“ prijať naše hodnoty. Je to preto, že sme si rozdelili ľudí do skupín, pričom životy ľudí z tej „našej“ skupiny sú hodné ochrany, ľudia z druhej skupiny sú tí, ktorí sú ohrozením našich životov. Straty životov ľudí z druhej skupiny sa nás akoby nedotýkali, pretože boli propagandou demonizovaní, stotožnili sme ich s najväčšou hrozbou nášho sveta.

Nerovnosť a asymetria sa prejavuje aj v uplatňovaní práva na azyl. Degradácia životného prostredia sa stala príčinou tzv. environmentálneho utečenectva. Čoraz viacej ľudí opúšťa svoje domovy kvôli poškodenému

životnému prostrediu, erózia a znečistenie pôdy, dezertifikácia a vysychanie vodných zdrojov je príčinou **environmentálnej migrácie**. V situácii, keď dochádza k lavinovej migrácii, nemáme v medzinárodnom práve definovaný status environmentálneho migranta. Ženevský dohovor z r.1951 uvádza iba právny status utečencov, ktorí sú donútení opustiť vlastnú krajinu z oprávnenej obavy pred prenasledovaním z dôvodov rasových, náboženských, národnostných, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo i zastávania určitých politických názorov.[1]

Slovenský právny poriadok ešte poskytuje právo na ochranu pred vojnovým konfliktom, endemickým násilím, následkami humanitárnej katastrofy, alebo hromadným porušovaním ľudských práv v ich krajine pôvodu.[8]

Dramatické zhoršenie podmienok života, ako dôsledok zhoršenia kvality životného prostredia, nie je relevantným dôvodom na priznanie práva na azyl. Preto zvyšujeme ochranu hraníc, lebo o chudobných a biednych nemáme záujem.

2. ASYMETRIA V ROVINE NÁRODNEJ BEZPEČNOSTI

Bezpečnosť štátu, resp. **národná bezpečnosť**, vo všeobecnosti znamená schopnosť štátu zaistiť ochranu nezávislosti, suverenity, integrity, zaistenie svojich sektorovo členených³ životných potrieb, záujmov a kľúčových hodnôt pred vnútornými i vonkajšími ohrozeniami.

Pretrvanie každého štátu, uspokojovanie jeho potrieb je determinované jeho schopnosťami a možnosťami zaistiť svoju **suverenitu** a nezávislosť. Túto schopnosť môžeme vyjadriť veľkosťou **moci**⁴, ktorou štát disponuje, jeho **pozíciou** v medzinárodnom systéme i **prestížou**.

Veľkosť moci, ktorou štát disponuje je činiteľom, ktorý sa prejavuje jednak voči okoliu, tak aj dovnútra štátu. Dostatočná moc štátu zaistí, že štát nebude obeťou agresie zo strany vonkajšieho útočníka, alebo v prípade takého útoku bude schopný efektívnej a účinnej obrany a minimalizovať šance agresora na úspech.

³ Pod sektorovo členenými potrebami a záujmami rozumieme potreby a záujmy v politickom, vojenskom, ekonomickom, environmentálnom sociálnom, sociálnom a iných sektoroch bezpečnosti.

⁴ Moc vyjadrujeme materiálными, politickými i duchovnými činiteľmi.

Faktor moci v zaisťovaní národnej bezpečnosti je potrebný aj z hľadiska plnenia vnútorných funkcií štátu v oblasti bezpečnosti. Ide predovšetkým o zaistenie vnútornej stability, poriadku, ochrany životov, zdravia a majetku občanov, udržiavanie sociálneho pokoja, zaistenie potrebnej kvality života občanov, vytvorenie adekvátneho a funkčného systému krízového riadenia apod.

Z početných štúdií a analýz vyplýva, že existuje vysoká miera **asymetrie** medzi požiadavkami, potrebami a možnosťami zaistenia národnej bezpečnosti, a to ako z hľadiska jej vonkajšieho, tak aj vnútorného aspektu.

Asymetria v oblasti národnej bezpečnosti spočíva v rozdielnom prístupe k rešpektovaniu práva štátov chrániť a presadzovať svoje kultúrno-civilizačné hodnoty, v rozdielnom prístupe k rešpektovaniu a zachovávaní práva na slobodný duchovný a kultúrny rozvoj, rešpektovaniu a ochrane národnostnej, kultúrnej, náboženskej identity, v rešpektovaní práva na ochranu pred ideologickou, kultúrnou a politickou indoktrináciou z vonka a pod.

Suverénne štáty vyspelého sveta cítia sa byť zodpovedné za globálnu bezpečnosť, za šírenie demokracie. Sme svedkami toho, keď skupiny suverénnych štátov intervedujú v iných suverénnych štátoch – a to všetko v duchu akejsi „globálnej zodpovednosti“.

Často sa hovorí o rozširovaní priestoru demokracie, o šírení svetla demokracie. Musíme si ale položiť otázku: čo znamená takáto „demokracia“?

Je všeobecne známe, že demokracia sa opiera o vôľu ľudu, o rozhodovanie väčšiny. Môže teda jedna mocnosť zaviesť či nainštalovať demokraciu ľudu, nad ktorým nemá jurisdikciu? Či je možné vnútiť akúkoľvek (i demokratickú) vládu národu, ktorý si takú formu vlády nevybral? Ak sa to ale deje, potom máme do činenia s nedemokratickým procesom. Lebo: ako nazvať formu politickej vlády, ktorá je vnútená, presadená nedemokratickým spôsobom?

Alebo, keď už rozširovať demokraciu, prečo nie všade? Sme tolerantní k absolutistickým monarchiám, ropným štátom, ktoré potláčajú ľudské práva a nepripúšťajú voľnú politickú súťaž, ale na druhej strane nie sme rovnako tolerantní k iným, menej významným štátom.

3. ASYMETRIA V ROVINE MEDZINÁRODNEJ BEZPEČNOSTI

Medzinárodná bezpečnosť predstavuje takú úroveň medzinárodných vzťahov, ktorá zaisťuje bezpečnosť každého štátu. Je výsledkom cieľavedomého úsilia a aktivít medzinárodného spoločenstva, súboru pravidiel a inštitúcií, orientovaných na elimináciu ozbrojených medzinárodných konfliktov, politickú stabilitu, rovnovážny hospodársky rozvoj, minimalizáciu dôsledkov globálnych problémov. Medzinárodná bezpečnosť to je aj neprítomnosť hrozby ozbrojených agresíí, vonkajších nátlakov ako vojenských, tak aj nevojenských (politických, ekonomický, hospodárskych, kultúrnych apod.) v medzinárodných vzťahoch.

O uspokojivom stave medzinárodnej bezpečnosti môžeme hovoriť vtedy, keď žiadny národ, žiadny štát nebude mať obavy z vojenského napadnutia, z vonkajšej agresie, nemusí mať obavy z politického či ekonomického nátlaku, zameraného proti jeho slobodnej a demokratickej voľbe a rozhodovaniu o vnútorných záležitostiach.

Stav medzinárodnej bezpečnosti ovplyvňuje aj systém medzinárodného práva, akcieschopnosť inštitúcií a organizácií medzinárodnej bezpečnosti vytvárajúcich taký stav a podmienky, že žiadny štát, ani malý, ani veľký nemusí mať obavy z agresie zo strany iného štátu, zameranej proti jeho územnej celistvosti či politickej nezávislosti. A že ak k takej situácii dôjde, bude mu poskytnutá okamžitá a reálna pomoc zo strany iných štátov.

Reálny stav medzinárodnej bezpečnosti je však vzdialený od požadovaného. Príčiny spočívajú v súčasnom rozdelení sveta, v globálnej nerovnosti, vo využívaní systému exkluzívnej bezpečnosti, v selektívnom presadzovaní medzinárodného práva, vo formálnom ponímaní rovnakého prístupu a nedeliteľnosti bezpečnosti.

Jednou zo základných príčin asymetrie bezpečnosti v medzinárodnom prostredí je súčasné rozdelenie sveta. Model svetového systému, ktorý vytvoril známy americký historik a sociológ **Immanuel Wallerstein** [4], je postavený na definovaní troch subsystémov globálneho, svetového systému: *jadro, periféria a semiperiféria*.⁵

⁵ Tieto pojmy neoznačujú geografickú polohu krajín. Sú ukazovateľom ekonomickej vyspelosti a aktivity krajín. Ekonomická aktivita vedie do začlenenie krajiny do jadra

Za určitú modifikáciu Walersteinovho modelu sveta môžeme považovať delenie sveta podľa teórie kultúrneho rasizmu [4]. Na existenciu kultúrneho rasizmu poukázal profesor antropológie **James Blaut** (1927-2000) v reakcii, či lepšie povedané v kritike teórie európo-centrizmu či európskeho zázraku⁶.

Kultúrny rasizmus nie je formálne nikde prezentovaný, neobjavuje sa v žiadnych deklaráciách, na prvý pohľad je neviditeľný a teda akoby neexistoval. V skutočnosti však vznikol ako výsledok dlhotrvajúcej dominancie teórie modernizácie v západných spoločenských vedách. Hlavným zdrojom tejto teórie je bádanie nad výnimočnosťou európskej kultúry, európskych inštitúcií či spoločenských štruktúr, vnímaných ako rozhodujúcich činiteľov globálnej modernizácie. Rasová prevaha Európanov (alebo vo všeobecnosti predstaviteľov Západu), posudzovaná v rámci tohto diškurzu, vznikla ako prirodzený dôsledok kultúrneho rozvoja týchto spoločností, nie ako dôsledok vplyvu relígií či biologických charakteristík členov týchto spoločností. Blaut rozvíja ešte dva ďalšie koncepty umožňujúce vznik kultúrneho rasizmu:

- vnímanie kultúrnej prevahy Európanov a ich kultúr nad všetkými inými civilizáciami,
- mimoeurópske kultúry, či civilizácie, sú iba užívateľmi výsledkov európskej kultúry a európskeho pokroku.

Teória kultúrneho rasizmu sa tak stala vlastným nástrojom na ospravedlňovanie, lepšie povedané, na legitimizáciu kolonizácie i neokolonializmu, na zdôvodňovanie podradného postavenia mimoeurópskych národov, kultúr a civilizácií. Tým že sa stavia na obranu ľudských práv, obhajuje predovšetkým právo silných na ekonomickú, politickú a kultúrnu expanziu do málo rozvinutých krajín, ich ovládnutie a podriadenie svojim záujmom.

Činiteľ, ktorý má významný vplyv na asymetriu medzinárodnej bezpečnosti je prehĺbovanie globálnych nerovností. Uvedieme niekoľko faktov [4]:

(centra) , ekonomická pasivita vedie k zaradeniu na perifériu.

⁶ **Teória európskeho zázraku** (*The European Miracle*) - koncepcia historika **Erica Jonesa**, autora *The European Miracle: Environments, Economies and Geopolitics in the History of Europe and Asia*, podľa ktorej mala Európa i Európania už pred rokom 1492 predpoklady, ktoré umožnili objavenie Nového Sveta, rozvoj kapitalizmu a získať dominantné postavenie vo svetovom obchode i politike.

- 10 % najbohatších vlastní 85% svetového bohatstva, pričom 1% najbohatších vlastní 40% svetového bohatstva, 2% najbohatších vlastní vyše 51 % svetového bohatstva,
- 50% obyvateľov sveta vlastní menej ako 1% svetového bohatstva,
- 500 najväčších spoločností kontroluje 52% svetového produktu, tých 500 spoločností disponuje väčším kapitálom ako 133 najchudobnejších krajín sveta.[3]

Je zrejmé, že tí, ktorí ovládajú bohatstvo sveta, dokážu aj presadiť svoje záujmy a potreby bez ohľadu na záujmy a potreby iných a tým vytvárajú nerovnoprávne postavenie v celom systéme medzinárodných vzťahov. Dôkazom je aj prístup najbohatších k poskytovaniu rozvojovej pomoci krajinám tretieho sveta: v roku 2006 poukázali najvyspelejšie krajiny rozvojovú pomoc pre 122 krajín Tretieho sveta v hodnote 58 mld. USD. V tom istom roku odvedli tieto krajiny poskytovateľom 501 mld. USD v rámci nákladov na obsluhu dlhu. [6]

Ďalším prejavom asymetrie v systéme medzinárodnej bezpečnosti je disproporcija v uplatňovaní práva v medzinárodných vzťahoch, pri riešení konfliktov a sporných otázok, v nárokoch na dodržiavanie ľudských práv, medzinárodného práva, vojnového práva a pod. V situácii, keď jeden štát, jedna skupina ľudí sa vyčlení z pod jurisdikcie medzinárodne uznaného práva, nevytvára istotu a dôveru v medzinárodnom prostredí, ani rovnoprávne postavenie jeho aktérov.

Asymetria je zrejماً aj v spôsobe a legálnosti výberu prostriedkov a reakcie na ohrozenie bezpečnosti štátov.

Medzinárodné spoločenstvo toleruje neproporcionálne používanie sily voči pásmu Gazy, viac menej bez povšimnutia prešla operácia „Tekuté olovo“, v ktorom Izraelci zabilí asi 1 400 obyvateľov Gazy, z čoho boli 4/5 civilisti, vrátane 330 detí. Bolo zničených okolo 4 000 domov a spôsobená škoda okolo 2 mld. USD na majetku Gazy [2,9]. V našom prostredí sme nezaznamenali žiadnu reakciu na použitie bieleho fosforu proti obyvateľom a objektom v pásme Gazy. Prečo? Lebo typickým prejavom asymetrie je, že silnejší pokladajú svoje akcie vždy za správne a adekvátne. Reakcia alebo činy slabšieho je vždy neprípustná, je kriminalizovaná a označovaná za akt terorizmu.

Vojny a okupácia sa dnes nazývajú vojny za mier a demokraciu, ozbrojené intervencie sú

„stabilizačnými misiami“, agresie sú nazývané „humanitárnymi operáciami“ (prezident Putin o agresii voči Ukrajine). Zabíjanie civilistov vo vojenských operáciách sú „nezamýšľané straty“. Ingerencia silnejších štátov do vnútorných záležitostí iných štátov sa nazýva „záujmami medzinárodného spoločenstva“, globálne špehovanie, rozsudky bez súdnych procesov sa deje v záujme „národnej bezpečnosti“, a „vojny s terorizmom“.

ZÁVER

Výsledky skúmania problému sociálnej nerovnosti a asymetrie bezpečnosti nás oprávňujú k nasledujúcim záverom:

- Rovnaká, nedeliteľná bezpečnosť pre všetkých je fikciou. Zaistenie potrebnej bezpečnosti pre akýkoľvek referenčný objekt bude závislé od jeho schopností, možností, statusu, pozície, prestíže, či moci. Už z tohto pohľadu je zrejmé, že absolútna rovnosť či rovnoprávnosť je nedosiahnuteľná.
- V systéme medzinárodnej bezpečnosti je asymetria spôsobovaná egoizmom silných štátov, alebo štátov so silnou vonkajšou podporou, ktorí si nárokujú „viacej“ bezpečnosti, ako iné štáty, dokážu si prispôbovať pravidlá a podmienky ovplyvňovaním inštitúcií a orgánov kolektívnej bezpečnosti a medzinárodnej justície.
- Viest' boj s terorizmom ako zabíjanie a odstrašovanie odvetou neprinesie úspech, len ďalšie prehľbovanie

a antagonizáciu konfliktu, rast túžby po pomste a revanši, radikalizáciu aj tých, ktorí neboli doposiaľ našimi nepriateľmi.

- V rovine ľudskej bezpečnosti nelegitímnosť sociálnych nerovností v očiach časti verejnosti znižuje pocit ich občianskej záväznosti, lojality a konformity vo vzťahu k spoločenskému celku. Takéto pocity sa stávajú často významným kriminogénnym faktorom.
- Nerovnomerný vývoj, sociálne nerovnosti, nemožnosť uspokojiť základné existenčné potreby, zvyšujú frustráciu a riziko agresívneho správania. V prostredí chudobných a sociálne vylúčených budú jedni chudobní bojovať s inými chudobnými, predovšetkým o prístup k obžive a teda o prežitie.
- Nerovnomernosť vývoja, ďalšie prehľbovanie rozdielov a zvyšovanie chudoby v čoraz väčšej časti sveta, môže vyvolať nespokojnosť v zaostávajúcich oblastiach je trvalým rizikom a môže byť zdrojom ohrozenia bezpečnosti v globálnom rozsahu.

Článok bol spracovaný s podporou projektu VEGA 1/0175/14 - Identifikácia činiteľov a indikátorov zmien bezpečnostnej situácie v bezpečnostnom prostredí pre potreby projektovania preventívnych stratégií a ich financovania.

LITERATÚRA

- [1] *Convention and Protocol relating to the status of refugees.* (on line). Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>
- [2] FINKELSTEIN, N.G.: *Gaza o jednu masakerę za daleko.* Warszawa: Instytut Wydawniczy Książka i Prasa 2010. 256 s.
- [3] GEORGE, S.: *Czyj kryzys, czyja odpowiedź.* Warszawa: Instytut Wydawniczy Książka i Prasa 2011. 358 s.
- [4] HOFREITER, L.: *Asymetria národnej a medzinárodnej bezpečnosti.* In: *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2012* [elektronický zdroj] : AOS Liptovský Mikuláš, 2012.
- [5] HOFREITER, L.: *Teória a riešenie konfliktov.* Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl, 2008. 206 s.
- [6] HOFREITER, L.: *Krízy z preľudnenia?* In: *Krizový manažment* roč.12, č.1/2013.Žilina, 2013. s. 5-11.
- [7] *Sociálna exklúzia* (on line) . Dostupné z <http://data.juls.savba.sk/std/soci%C3%A1lna%20exkl%C3%BAzia>
- [8] Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- [9] ZIEGLER, J.: *Imperium hańby.* Warszawa: Instytut Wydawniczy Książka i Prasa 2011. 351 s.
- [10] ZIEGLER, J.: *Geopolityka głodu.* Warszawa: Instytut Wydawniczy Książka i Prasa 2013. 366 s. ISBN 978-83-62744-97-8
- [11] Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností EU SILC. (on line) Dostupné z : <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=64488>